

HÄMEENKYRÖN ROVASTIKUNNAN SEURAKUNTIEN
TYÖNTEKIJÖIDEN KÄSITYKSIÄ PERHETYÖSTÄ

Hanna Virtanen

Opinnäytetyö, syksy 2010

Diakonia-ammattikorkeakoulu

DIAK, länsi, Porin toimipaikka

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonisen sosiaalityön

suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK)+ diakonin virka-
kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Hanna Virtanen. Hämeenkyrön rovastikunnan seurakuntien työntekijöiden käsityksiä perhetyöstä. Pori, syksy, 2010, 48 s., 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Porin yksikkö, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + kirkon diakoniatyöntekijän virkakelpoisuus.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Hämeenkyrön rovastikunnan seurakuntien työntekijöiden käsityksiä ja ajatuksia tekemästään perhetyöstä seurakunnissa. Tutkimus tehtiin kvalitatiivisten menetelmien mukaan. Tutkimusaineisto kerättiin sähköpostikyselynä rovastikunnan seurakuntien kasvatustyötä tekeville työntekijöiltä. Kysely suoritettiin syksyllä 2010. Kyselyitä lähetettiin 146 ja vastauksia saatiin 29. Kyselyssä oli suurimmaksi osaksi avoimia kysymyksiä, jotta saataisiin mahdollisimman tietoa antavia vastauksia perhetyöstä. Vastaukset analysoitiin sisällönanalyysi-menetelmällä.

Perhetyö on perheiden tukemista, kristillisen sanoman välittämistä ja rinnalla kulkemista Hämeenkyrön rovastikunnan seurakunnissa. Monien työalojen kautta tehdään entistä tärkeämpää perhetyötä kaikenlaisten perheiden hyväksi. Yhteistyötä tapahtuu seurakunnissa eri työalojen kesken eikä perhetyötä ole aina rajattu tiukasti omaksi työalakseksi. Toisinaan työntekijäkään ei aina miellä tekevänsä perhetyötä.

Perhetyön kehittämisalueiksi määriteltiin yleensäkin toiminnan kehittäminen esimerkiksi perhekahvilatoiminta ja lisäystä kotikäyntimääriin. Seurakuntalaisia tulisi kuulla entistä enemmän toimintaa suunniteltaessa. Myös työikäiset haluttaisiin saada kirkon toimintojen pariin useammin.

Asiasanat: perhe, perhetyö, kristillinen kasvatusta, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Virtanen, Hanna. Family Work in Hämeenkyrö Dean Parish.

48 p., 1 appendix. Language: Finnish, Pori, Autumn 2010.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree programme in Diaconial Social Work. Degree: Bachelor of Social Services+ Deacon.

The main aim of this thesis is to find out the ideas of family work in Hämeenkyrö Dean Parish. The study was qualitative. Data were collected by e-mailed questionnaires to the workers. In all, 146 questionnaires were sent; 29 responded. The enquiry was performed in autumn 2010. The enquiry included open questions to get as informative as possible.

Family work means supporting families, transmitting Christian messages and walking side by side. More and more important family work is done with every kind of families in various working fields. Cooperation happens between different working fields. Family work is not strictly confined to its own working area. Even the workers do not always perceive they do family work.

For instance coffee houses and increase in the number of home visits were defined as development areas of family work. Parishioners should be heard more than today. People of working age should more often participate in activities arranged by the church.

Keywords: family, family work, Christian education, qualitative research

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
1 JOHDANTO	6
2 HÄMEENKYRÖN ROVASTIKUNNAN SEURAKUNNAT	8
3 KIRKON PERHETYÖN LÄHTÖKOHTIA	11
3.1 Yleistä perhetyöstä	11
3.2 Perhetyön juuret	11
3.3 Kirkon varhaiskasvatus	12
3.4 Kaste	13
3.5. Perhe	13
3.6 Perhekäsitys Raamatussa	14
3.7 Perhelähtöisyys ja lapsilähtöisyys	15
4 PERHETYÖN TOTEUTUMINEN SEURAKUNNISSA	16
4.1 Perhekerho	17
4.2 Päiväkerho	17
4.3 Pyhäkoulu	18
4.4 Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintakerho	19
4.5 Leiri- ja kesätoiminta	19
4.6 Lastensuojelu seurakunnissa	20
4.7 Perhe- ja lapsidiakonia	21
5 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	23
6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	25
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUMINEN	26

7.1 Aineiston keruu	27
7.2 Aineiston analyysi	28
8 TUTKIMUSTULOKSET	31
8.1 Perhetyö Hämeenkyrön rovastikunnan seurakunnissa tänään	31
8.1.1 Kristillinen kasvatus	32
8.1.2 Vanhemmuuden tukeminen	33
8.1.3 Sielunhoito	34
8.1.4 Kirkolliset toimitukset	34
8.1.5 Taloudellinen auttaminen	35
8.2 Perhetyö tulevaisuudessa	36
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	38
10 TUTKIMUKSEN PÄTEVYYS, LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	40
11 POHDINTA	42
LÄHTEET	44
LIITTEET	48

1. JOHDANTO

Ajatus lähteä tutkimaan minkälaisena koetaan perhetyön tekeminen Hämeenkyrön rovastikuntien seurakunnissa tuli ohjaajaltani keväällä 2010. Olin kiinnostunut seurakunnan tekemästä perhetyöstä ja mitä kokemuksia siihen liittyisi työntekijöiden näkökulmasta. Perhetyö on haasteellista ja tärkeää työtä.

Ensimmäinen opinnäytetyö-suunnitelma oli kehittää Hämeenkyrön seurakunnan perhetyön strategiat, mutta se vaihtui toiseen mielenkiintoiseen aiheeseen. Tämäkin aihe pysyy perhetyössä. Perhetyö kiinnostaa itseänikin tulevaisuuden työkenttänä.

Perhetyö on erittäin moni-ilmeinen työmuoto tässä ajassa. Perheet ja heidän elämänsä ovat muuttuneet vuosikymmenien kuluessa. Muuttuva yhteiskunta luo uusia paineita ja haasteita perheille. Erilaiset perheet ovat tämän päivän todellisuutta. Moniongelmaisuus näkyy entistä useammassa perheessä. Autettavia riittää - riittääkö auttajia samassa suhteessa?

Seurakuntien työntekijät kohtaavat entistä useammin työssään perheitä, joiden elinolosuhteet ovat huonot. Helminen (toim. 2006) kertoo, että kun kasvatus- ja diakoniatyöntekijöitä on haastattelu, on tullut esiin, että lasten syrjäytyminen on lisääntynyt viime vuosien aikana entisestään. Myös muut tutkimukset tuovat ilmi, että lapsiköyhyys ja lapsiperheiden ahdinko on kasvanut usean vuoden aikana peräkkäin. Seurakunnat tekevät tärkeää työtä sosiaalitoimen, varhaiskasvatuksen, perheneuvonnan ja terveystoimen kanssa. Tutkimus paljasti myös sen, että vastaajien mielestä seurakunnat voisivat entisestään kehittää omaa lapsi- ja perhetyötään, varhaisnuorisotyötään, perheneuvontaa, diakonityötään ja rippikoulutyötään. Näillä kehittämistoimilla voitaisiin estää lasten syrjäytymistä. (Lasten syrjäytyminen 2006. Seurantatutkimus.)

Kirkon tilastot vuodelta 2005 kertovat, että lapsiperheitä palveleva toiminta on lisääntynyt. Erityisesti perhekerhotoiminta ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta on lisääntynyt. Alueellisia ja seurakuntakohtaisia eroja on nähtävissä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008.)

Meneillään oleva lama vaikuttaa osaltaan lapsiperheiden arkeen. Vanhempien lomautukset ja työpaikkojen menetykset heikentävät hyvää lapsuutta. Kaikki tuki on tärkeää, niin taloudellinen kuin henkinenkin. Syrjäytyminen näkyy vuosien kuluessa lapsien arjessa. Aikanaan heistä tulee vanhempia ja liian usein huono-osaisuus on sukupolvien ketjussa kulkeva haitta. Tämä kierre tulisi pystyä katkaisemaan yhteiskunnan ja seurakunnan tuella varhaisessa vaiheessa. Lapsiperheiden tukitoimia tulisi parantaa entisestään, mutta näin ei ole pitkään aikaan pystytty tekemään.

Kirkon lapsi- ja nuorisotyön perusteet löytyvät kasteesta, jossa on saatu lahjana Jumalan lapsuus. Elämä on jatkuvaa matkantekoa, joka on meille salassa olevaa ja ennalta arvaamatonta. Myös Jumalan lapsena olemisen on kasvamista ja keskeneräisyyttä. Kirkon kasvatustyö toteutuu kasteopetuksena, ikäkausikohtaisena työnä (kerhot), ohjauksena ja huolenpitona, yhteistyönä perheiden kanssa. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkko 2010.)

Kirkkojärjestyksessä sanotaan, että sekä seurakunnan että sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa (KJ 4:3 Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.) Diakonia on osa seurakunnan toimintaa. Kaikkien työntekijöiden on huomioitava tämä näkökanta työssään. ” Koko seurakunnan kasvatustoiminnan eräs tärkeä tavoite on ohjata lapsia ja nuoria elämään toiset huomioon ottaen eli diakonisesti. (Helosvuori, Koskenvesa, Niemelä & Veikkola 2002, 270.)

Kirkkolain (1993/1054) 2 § on määritelty kirkon tehtäviä yleisesti. Kirkon tehtävänä on julistaa Jumalan sanaa ja jakaa sakramentteja sekä toimia muutenkin kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisen rakkauden toteuttamiseksi.

2. HÄMEENKYRÖN ROVASTIKUNNAN SEURAKUNNAT

Hämeenkyrön rovastikunnan seurakuntiin kuuluvat Hämeenkyrö, Jämijärvi, Ikaalinen, Kuru, Nokia, Pirkkala, Viljakkala ja Ylöjärven seurakunnat. Näistä Kuru ja Viljakkala kuuluvat Ylöjärven alaisuuteen. Kuru on muuttunut 1.1.2009 kappeliseurakunnaksi. Viljakkala käyttää nimekettä seurakuntapiiri. Se yhdistyi Ylöjärveen vuoden 2007 alusta. Hämeenkyrön rovastikunta sijoittuu Tampereen Hiippakunnan alaisuuteen. Hiippakuntaan kuuluu 72 seurakuntaa ja jäseniä on 645 000. (Tampereen Hiippakunta i.a.)

Rovastikuntien toimintatapa nousee alueellisista tarpeista. Merkittävin tehtävä rovastikunnissa on alueellinen yhteistyö. Yhteistyön organisoinnissa, informoinnissa, koulutuksessa ja työn ajankohtaisen kysymysten käsittelyssä on rovastikunnallisen diakoniatyön pääkohdat. Rovastikuunnallista yhteistyötä on jokaisella seurakunnan työmuodolla mahdollisuus toteuttaa. Rovastikunta on tärkeä voimavara erityisesti pienille ja vähävaraisille seurakunnille. Myös sellaiset toiminnot ovat mahdollista toteuttaa yhdessä, jotka ei olisi mahdollista yksin toteuttaa. Diakonian eräs perustavoite, osallisuus, toteutuu rovastikunnallisen toiminnan kautta. Myös alueelliset projektit voidaan toteuttaa yhdessä kuntien, järjestöjen ja erilaisten keskusten kanssa. Yhteistyöprojekteille myönnetään herkemmin myös taloudellista tukea kuin yksin toimittaessa. (Helosvuori, ym. 2002, 291,292.)

Työntekijöiden erityisosaamista voidaan hyödyntää rovastikunnallisessa työssä. Esimerkiksi perhetyö on hyvä työmuoto toteuttaa yhteistyössä kaikkien seurakunnassa toimivien työalojen kanssa. Rovastikunta on myös hyvä koulutusyksikkö. Erilaisia koulutustilaisuuksia on mielekästä järjestää laajalle joukolle esimerkiksi vapaaehtoisille ja seurakuntalaisille työntekijöitä unohtamatta. Usea seurakunta jakaa näin koulutusmenot sulassa sovussa keskenään ja koulutuksia voidaan järjestää näin useamminkin.” Yhteistyö synnyttää yhteyksiä myös työntekijöiden välille.” (Helosvuori ym. 2002, 291,292.)

Hämeenkyrön seurakunnassa työskentelee noin 20 työntekijää. Kasvatustyötä tekevät neljä pappia, kaksi kanttoria, kolme diakoniatyöntekijää, kaksi nuorisotyöntekijää ja viisi päiväkerho-ohjaajaa. (Hämeenkyrön seurakunta i.a.)

Ikaalisten seurakunnassa työskentelee reilut 20 työntekijää, joista kasvatustyössä on kolme pappia, yksi kanttori, kaksi diakoniatyöntekijää, kaksi nuorisotyöntekijää, neljä lastenohjaajaa ja yksi lähetyssihteeri. (Ikaalisten seurakunta i.a.)

Jämijärven seurakunta on pieni seurakunta. Kasvatustyötä tekevät lastenohjaaja, diakonissa, nuorisotyöntekijä, lähetyssihteeri ja kanttori. Seurakunta johtaa kirkkoherra. Väestömäärä on vain runsas 2000. (Jämijärven seurakunta i.a.)

Nokian seurakunnassa työskentelee yli 100 työntekijää, joista pappeja on yksitoista, kanttoreita kolme, diakoniatyöntekijöitä kuusi ja 21 lapsi- ja perhetyöntekijää. Toiminta on vireää ja kohtaa hyvin eri-ikäisiä ihmisiä. (Nokian seurakunta i.a.)

Pirkkalan seurakunnassa työskentelee noin 25 työntekijöitä. Kirkkoherran lisäksi kasvatustyötä tekevät neljä muuta pappia, kaksi kanttoria, kolme diakoniatyöntekijää, neljä nuorisotyöntekijää ja 12 lapsi- ja perhetyöntekijää. (Pirkkalan seurakunta i.a.)

Ylöjärven seurakuntaan kuuluvat Ylöjärven lisäksi Kurin kappeliseurakunta ja Viljakkalan seurakunta. Kurun kappeliseurakunta on pieni. Työntekijöitä on vain muutamia. Diakoniatyöntekijöitä on kaksi, kanttoreita on yksi, lapsityönohjaaja ja nuorisotyöntekijöitä kumpikin yksi. (Ylöjärven seurakunta i.a.)

Viljakkalassa työntekijämäärä on myös pieni: yksi kanttori, yksi lastenohjaaja, yksi diakoniatyöntekijä, yksi kappalainen ja yksi lähetyssihteeri. (Ylöjärven seurakunta).

Ylöjärven seurakunnan työntekijämäärä on myös laaja. Aikuis- ja perhetyössä on viisi työntekijää, lapsityössä 16, musiikkityössä viisi, nuorisotyössä yhdeksän, pappeja on 13. Iltapäivätoiminnassa työskentelee 14, varhaisnuorisotyössä neljä ja perhetyössä seitsemän. (Ylöjärven seurakunta i.a.)

3 PERHETYÖN LÄHTÖKOHTIA

” Ei laivakaan kulje merellä vain väistääkseen kareja, eikä perhetyö ole vain ongelmien ennaltaehkäisemistä tai vaurioiden korjaamista.” (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009:10.)

3.1 Perhetyön määrittelyä

Reijonen (2005) määrittelee perhetyön tavoitteelliseksi ja muutokseen tähtääväksi toiminnaksi. Perhetyön käsitettä käytetään ja ymmärretään hyvin monella tavalla, mutta perhetyön sisältönä nähdään usein yhtäältä perheen arjen tukemista ja toisaalta puuttumista perheen elämään vahvojenkin väliintulojen avulla. Tukemisen kohteena voivat olla sekä tilapäistä tukea tarvitsevat perheet että pitkän lastensuojeluasiakkuuden omaavat perheet. (Lastensuojelun käsikirja i.a.)

Perhetyötä toteutetaan sekä julkisella sektorilla että kolmannella sektorilla. Perhetyötä tekevät lähihoitajat, perhetyöntekijät, projektit, yhdistykset ja yksityisten palvelujen tuottajat. (Lastensuojelun käsikirja i.a.)

Perhetyö toteutuu monena eri tarkoituksena. Perhetyötä voidaan tarkastella sekä ongelmalähtöisenä että hyvinvointia tukevana yleisenä palveluna. Perhetyön ja sen työmenetelmien perusteluna on, että ihminen ymmärretään perheen ja sitä kautta yhteisön, sosiaalisen taustan ja verkoston osaksi. Perhetyö toteutuu ajattelu-, keskustelu ja toimintatapoina, jossa kaikki perheenjäsenet ja -suhteet ovat olennaisella tavalla mukana. Näistä muodostuu vuorovaikutuksellinen kokonaisuus, joka tukee toistaan. (Onnismaa, Pasanen & Spangar 2000, 279,282.)

Perhetyö tehdään yleisesti perheen kotona erilaisina palveluina, mutta toisinaan työmuoto on sidoksissa laitokseen. Perhetyö jakautuu ohjaavaksi perhetyöksi,

avotyöksi, toiminnalliseksi avotyöksi ja tehostetuksi perhetyöksi (Heino, Berg & Hurtig 2002, 2.)

3.2 Perhetyön juuret

Kirkon perhetyön juuret ovat Raamatun ihmiskuvassa ja elämäkäsityksissä sekä siinä, mitä luterilainen kirkkomme pitää keskeisenä. Ihminen on arvokas, koska Jumala on luonut hänet. Lunastus pahan vallasta on tapahtunut mittamattoman arvokkaalla tavalla. Ihmisen ajatellaan olevan Pyhän Hengen tempeli. Ihminen on luotu yhteyteen sekä Jumalan että toisten ihmisten kanssa. Parisuhde ja perhe ovat tärkeitä asioita ihmisen elämässä. Seurakunta on suuri perhekunta ihmiselle. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009:10.)

Aikuisen tehtäviä ovat lapsista huolen pitäminen, kasvun tukeminen ja ohjaus. Yhteisöön kuuluminen on luonnollinen ja tärkeä asia meidän elämässämme. Sosiaalisen vanhemmuuden katsotaan kuuluvan kaikille, myös niille, joilla ei syystä tai toisesta ole omia lapsia. Tehtävänsä he pääsevät toteuttamaan työn tai vapaa-ajan kautta. Kristittyinä eläminen toteutuu lähisuhteissa, seurakunnassa ja yhteiskunnassa. Lähimmäisenrakkaus toteutuu sekä perheen sisällä että myös muihin ihmisiin. Perheen sisäiset suhteet ovat usein kaikista syvimmit ja samalla kaikkein vaikeimmat käsitellä. Usko ja yhteys Jumalaan auttaa toimimaan läheisten ja muiden ihmisten hyväksi. Uskosta saa voimaa elämään oikealla tavalla niin perheessä kuin laajemmallakin tasolla. Uskon ja yhteyden löytänyt ihminen haluaa myös rakentaa oikeudenmukaisempaa maailmaa muillekin ihmisille. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009:10.)

Perhetyö on perinteisesti jaettu ongelmia ennaltaehkäisevään ja korjaavaan perhetyöhön. Nykykäsityksen mukaan ennaltaehkäisevästä perhetyöstä voidaan puhua vahvistavana perhetyönä. Vahvistavan perhetyön osa-alueina ovat ilo ja oppiminen ja vahvistaminen. Korjaavan perhetyön osa-alueet ovat puolestaan varhainen tuki ja ongelmien työstäminen ja kriisiapu. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009:10.)

3.3 Kirkon varhaiskasvatus

Kirkon varhaiskasvatuksen toimintaperiaatteina ovat:

1. Kasvu ja elämä tapahtuvat vuorovaikutuksessa Jumalan ja ihmisten kanssa
2. Lapsen elämä on arvokasta ja jokainen lapsi on Jumalalle tärkeä
3. Aikuisten tehtävä on pitää huolta lapsista, kasvattaa heitä kristillisessä rakkaudessa ja uskossa sekä auttaa lasta tuntemaan Jumalan läsnäolo elämässään
4. Kasvatus tapahtuu kumppanuudessa ja vuorovaikutuksessa, jossa vanhemmuutta arvostetaan ja kodin kasvatustehtävää tuetaan
5. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa aikaansaa lapselle ehyen ymmärryksen eri kasvuympäristöissään tapahtuvassa kasvatuksessa. Kirkko haluaa tehdä yhteistyötä yhteiskunnan kanssa järjestämällä avoimia varhaiskasvatuspalveluita sekä tukemalla yhteiskunnan varhaiskasvatuksen uskontokasvatusta. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2007.)

Myös päivähoitossa varhaiskasvatuksen perusteet eli Vasu tuo esiin uskonnollis-katsomuksellisen orientaation, joka tukee seurakuntien antamaa uskontokasvatusta ja sen antamista vanhempien suostumuksen mukaan. Uskonnollis-katsomuksellisen orientaation muodostavat uskonnolliset, hengelliset ja henkiset asiat ja ilmiöt. Sen mukaan lapselle tulee tarjota mahdollisuus hiljaisuuteen, ihmettelyyn, kyselemiseen ja pohdintaan. Lapsen lähellä oleviin erilaisiin uskontojen ja katsomusten tapoihin tutustutaan. (Vasu: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, toinen tarkistettu painos 2005.)

3.4 Kaste

Kasteessa ihmisestä tulee Jumalan lapsi. Uskonelämälle annetaan alku heti ihmisen alkuvaiheessa eli kasteessa. Seurakuntien tulisi pyrkiä luomaan olo-

suhteet, jossa mahdollisimman moni lapsi tulee kastetuksi. Myös kastamattomien lasten ja perheiden parissa on seurakunnalla velvollisuus tehdä työtä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010.)

Tämä velvoite tulee kaste- ja lähetyskäskystä.

” Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käsenyt teidän noudattaa. Ja katso minä ole teidän kansanne kaikki nämä päivät maailman loppuun asti.” (Matt.28:18-20.)

Ennen kastetta tapahtuva kaste keskustelu on merkittävä kohtaaminen perheen kanssa. Myös kummit ja muu suku tulee huomioida seurakunnasta. Kastetilaisuus on perhejuhla, jossa läsnäolijat voivat osallistua mahdollisimman paljon. Kasteessa alkanutta yhteyttä seurakuntaan halutaan pitää yllä koko varhaislapsuuden ajan. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

3.5 Perhe

Perhe on kahden tai useamman henkilön muodostama yhteisö, jossa usein vähintään kahden yksilön välillä on pitkäaikainen kiintymyssuhde. Perheen jäseneksi tullaan avioliiton, avioliiton, rekisteröinnin, syntymän tai adoption kautta. Yhdistäviä tekijöitä perheessä biologiset, tunteenomaiset, sosiaaliset, taloudelliset ja/tai juridiset siteet. Perheellä on yhteinen koti eli asutaan yhdessä, yhteinen talous ja usein suvunjatkamistarkoitus. Perhettä ei voi muodostaa hetkessä. (Huttunen, 2008.)

Perheen määrittely on muuttunut moninaisemmaksi, kun perheet ja niiden rakenteet ovat muuttuneet vuosien varsilla hyvinkin erilaisiksi. Perheet voivat olla joko yksi tai kaksi vanhempaisia(yksin- ja/tai yhteishuoltajaperhe), laajennettu perhe(kolme sukupolvea), tapaajavanhemman perhe, uusperhe, lapseton per-

he/pariskunta, sijaisperhe, laitosperehe(lapsi sijoitettu laitokseen) tai sateenkaari-perhe(mies- tai naisparin perhe.) Perhe voi myös olla neliapilaperhe, jossa on naispari ja miespari yhdessä ja lapsia voidaan myös hankkia perheeseen. Perheiden erilaistuesssa ovat myös asenteet muuttuneet oleellisesti. (Huttunen, 2008)

3.6 Perhekäsitys Raamatussa

Kirkon perheyhteyden korostaminen perustuu Raamatussa niin Vanhaan kuin Uuteen Testamenttiinkin. Perhe nähtiin jo tuolloin senaikaisen yhteiskunnan perusyksikkönä. Perhe oli myös varhaisen kristillisen seurakunnan tärkein toimija, sillä seurakunnat kokoontuivat yleensä kodeissa. Yhteiskunta on muuttunut paljonkin kristinuskon alkuaajoista, mutta perhe on pysynyt sen keskiössä tärkeimpänä toimijana edelleenkin. Yhteiskunta ei ole voinut korvata perhettä ja vanhempien lasten kasvattajana tai hyvinvoinnin tarjoajana. Kirkon perhekäsitys pohjautuu voimakkaasti raamatullisiin lähtökohtiin. (Kuula 2002, 26.)

Nykyään käydään paljon keskustelua siitä, kuka on kelvollinen isäksi ja äidiksi. Näihin keskusteluihin liittyvät homo- ja lesboparit ja heidän oikeutensa toimia vanhempina. Myös kirkon täytyy ottaa kantaa oman linjansa kautta. Viime päivinä on ollut voimakasta kirkosta eroamista. Kirkkoa syytetään siitä, että se erottelee liikaa ihmisiä ja sulkee pois yhteydestä. Nyt saattavat korostua liikaa yksittäisten ihmisten lausunnot mediassa.

Kristillisen ihmiskäsityksen mukaan ihmisen elämä on vuoropuhelua Jumalan kanssa. Ihminen voi omalla toiminnallaan olla osallisena Jumalan luovassa toiminnassa kaikkialla maailmassa. Käsitys ihmisestä ja ihmisenä olon tarkoituksena perustuu Raamattuun. Ihmisenä eläminen tarkoittaa elämistä toisen kanssa ja toista varten. Lähimmäisyyteen kasvaminen on elämän tarkoitus. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 22.)

3.7 Perhelähtöisyys ja lapsilähtöisyys

Perhelähtöisessä työskentelyssä työntekijöiden tulee olla tavoitettavissa, kun perhe heitä tarvitsee. Heidän tulee olla kohteliaita, vaikka väliin asiat ovat vaikeita kertoa. Puhekieli tulee olla selkeästi perheen ymmärrettävissä. Työntekijöiden tulee aina suojella perheen yksityisyyttä (vaitiolovelvollisuus). Perheen arvoja ja uskomuksia tulee kunnioittaa. Työntekijöiden tehtävä ei ole tuomita perhettä, vaan suhtautua positiivisesti. Perheen tulee voida luottaa työntekijöihin aina ja kaikessa. Kuuntelun tulee tapahtua aidosti ja ystävällisesti. Perhelähtöinen työote edellyttää joustavuutta. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009.)

Perhelähtöisyyden rinnalla myös lapsilähtöisyys on tärkeä toteutua eri toiminnoissa perheiden parissa. Palvelujen tulee vastata lapsen tarpeita. Työntekijän tulee puhua lapsen edun puolesta työskennellessään muiden ammattilaisten kanssa. vanhemmille tulee kertoa lapsen onnistumista. arvokas kohtelu on myös lapsen oikeus. Toiminta tulee rakentaa lapsen vahvuuksille. Työntekijän tulee aina arvostaa vanhempien mielipiteitä lapsensa tarpeista. Lapsella tulee olla aina turvallinen olotila työntekijän kanssa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

4 PERHETYÖN TOTEUTUMINEN SEURAKUNNISSA

Suomen evankelisluterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön strategian mukaan kirkossa lapsi ja nuori kohtaavat pyhän ja rakastavan Jumalan. Kirkossa he saavat tapaavat samanikäisiä. Heistä välitetään siellä ja he voivat olla omana itsenään siellä. He saavat tukea kasvulleen ihmisenä ja kristittyinä. Yhteisöön eli seurakuntaan kuulumisen mahdollistaa ja vahvistaa uskoa Jumalaan. Yhteisöllisyys antaa lapsille ja nuorille mahdollisuuksia vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen kehittymiseen. Lapsi- ja nuorisotyössä kohdataan niin lapsia ja nuoria sekä vanhempia ja isovanhempia. Seurakunta tukee lasten ja nuorten kasvua tekemällä yhteistyötä kotien kanssa. Pyrkimyksenä on luoda mahdollisuuksia aitoon osallisuuteen. Kaste ja siihen liittyvä opetus on yhteistyön lähtökohtana. (Jumala on. Suomen evankelisluterilainen kirkon strategia 2005.)

” Kirkon tavoitteena on perinteisen avioliiton ja ydinperheen aseman vahvistaminen. ” Läsnaolon kirkko tukee arvokasvatusta, jonka perusta on perheessä ja perheiden elämässä. (Läsnaolon kirkko. Suomen evankelisluterilaisen kirkon strategia 2010.)

Seurakuntien perhetyön tavoitteet ovat

- kehittää ja tukea seurakunnissa tapahtuvaa perheiden hyväksi tehtävää työtä erityisesti kasvatuksen näkökulmasta
- etsiä keinoja tukea perheitä kokonaisvaltaisesti kasvun ja koko perheen hyvinvoinnin näkökulmasta
- etsiä tapoja toteuttaa kristillisyyttä siten, että säilytetään kristillistä perinnettä ja löydetään ja kehitetään uusia tapoja toteutukseen
- tukea sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja rohkaista isovanhempia olemaan läsnä lastenlastensa elämässä ja välittää arvokasta perinnettä
- tukea seurakuntia luomaan yhteyksiä muihin tahoihin, jotka toimivat perheiden kanssa (Seurakuntien Lapsityön Keskus i.a)

4.1 Perhekerho

Perhekerhoissa kävi vuonna 2009 1,2 miljoonaa aikuista ja nuorta. Perhekerho on monimuotoinen lasten ja heidän läheistensä kohtaamispaikka. Lapsi voi tulla kerhoon vanhemman, isovanhemman tai hoitajan kanssa silloin, kun heille itselle sopii. Kerhoon ei tarvitse ilmoittautua ennakoon. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Perhekerhoissa on yleensä yhteinen hartaushetki, erilaisia teemoja voidaan käsitellä, askarrella, laulaa, kahvitella tai viettää muuten yhteistä aikaa. Perhekerhot ovat lapsiperheille matalan kynnyksen seurakunta ja vertaistukipaikkoja. Perhekerhot antavat sisältöä lapsiperheiden arkeen ja jaksamiseen. Erityisesti nuoret vanhemmat pitävät perhekerhoja tärkeinä paikkoina tavata vastaavassa elämäntilanteessa olevia. Perhekerhot koetaan luonteviksi paikoiksi keskustella esimerkiksi lasten kasvatuksesta ja kristillisistä asioista. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Seurakunnan perhekerhotoimintaa kutsutaan myös avoimeksi kerhoksi tai avoimeksi päiväkerhoksi tai vanhempi-lapsikerhoksi. Ryhmät voivat painottua sisällöltään eri tavoin esimerkiksi ensi kertaa vanhemmiksi tai olla vauvaryhmiä. Perhekerhossa voidaan myös leireillä, retkeillä tai osallistua erilaisiin tapahtumiin. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

4.2 Päiväkerho

Päiväkerho on kasvupaikka lapselle, jossa toiminta on yhteistyössä hänen perheensä kanssa. Lapsi saa kerhossa osakseen välittämistä, lapsuuden ilojen kokemuksia ja hengellisen elämyksiä. Päiväkerhon kautta lapsi saa monia kokemuksia seurakunnan toiminnasta, joka myöhemminkin kantaa häntä matkalla aikuisuuteen. Päiväkerhossa huomioidaan lapsen kehitysvaiheet. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Päiväkerhot kokoontuvat kahdesta neljään kertaa viikossa arkisin. Kerhoissa leikitään, hiljennytään ja esimerkiksi askarellaan, lauletaan ja retkeillään. Vuodenajat rytmittävät toimintaa mielekkäästi. Kirkkovuosi ja sen tapahtumat luovat erilaisia hetkiä päiväkerhotoimintaan. Aikuiset suunnittelevat toimintaa yhdessä lasten kanssa. Päiväkerholaiset ovat iältään 3-6- vuotiaita. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Päiväkerhon tehtävänä on tukea kotien kristillistä kasvatusta. Vanhemmat pitävät päiväkerhon vahvuutena sen kristillistä arvopohjaa. Lapsi saa siellä eväitä elämälleen. Myös sosiaalisten taitojen karttuminen ryhmässä toimiessa nähdään tärkeänä asiana. Päiväkerholla on vahva asema kasvatuspalveluissa, sillä yli 32% suomalaisista 3-6 vuotiaista käy päiväkerhoa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

4.3 Pyhäkoulu

Pyhäkoulu on seurakunnan järjestämää pienten lasten ja kouluikäisten toimintaa. Luonteeltaan se on kerhon ja jumalanpalveluksen kaltainen. Pyhäkoulusta käytetään nimitystä lasten kirkko. Pyhäkoulu on kirkon kasteopetusta. Sen tehtävänä on hoitaa lasta yhteisössä, jonka jäseniksi hän on kastettu. Lapsella on mahdollisuus kasvaa oman ikäkautensa ja omien edellytystensä mukaan seurakunnan yhteyteen, sen jumalanpalveluselämään ja yhteiseen uskoon. (Suomen ev.lut. kirkko i.a.)

Pyhäkoulu kokoontuu kerran viikossa sunnuntaisin tai arkisin. Viime vuosina pyhäkoulujen monimuotoisuus on lisääntynyt: seurakunnista riippuen järjestetään esimerkiksi perhe- ja periodipyhäkouluja. Pyhäkouluissa hiljennytään ja tutustutaan raamatunkertomuksiin. Elämän perusasioita opitaan pyhäkoulussa, kuten kiitollisuutta, toisten kunnioittamista, itsensä arvokkaaksi kokemista ja Jumalan huolenpitoon luottamista. Pyhäkoulussa voi hiljentyä ja olla Jumalan hoidettavana. Pyhäkoulunopettajat ovat vapaaehtoisia ja heitä on noin 4 000. Heidät on koulutettu tehtävänsä. Seurakuntien Lapsityön Keskus tarjoaa paljon tukea ja tietoa myös heille. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

4.4 Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta

Kirkon aamu- ja iltapäivätoiminta on vakiintunut osaksi kirkon kasvatustyötä. Iltapäivätoiminta alkoi seurakunnissa 1970-luvulla. Nykyisin aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestävät seurakunnat ja kunnat hallinnollisesti yhteistyönä. On myös seurakuntia, jotka järjestävät itsenäisesti paikkakunnan koululaisille aamu- ja iltapäivätoimintaa. Toiminta on järjestetty ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä erityisoppilaille. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämistä ohjaavat valtakunnalliset päätökset. Seurakunnat ovat suurin palvelujentuottaja kunnan itse järjestämän toiminnan lisäksi. Toiminnassa painottuvat lapsesta välittäminen, yhteistyö perheiden kanssa, kristillinen kasvatus, monipuolinen ja laadukas toiminta sekä koulutetut työntekijät. Toiminnan tavoitteina ovat lapsen kunnioittaminen, tasa-arvoinen kohtelu, turvallinen ilmapiiri, lapsuuden ilon kokemukset ja perheyhteyden vahvistaminen. (Suomen evankelis-luterilainen i.a.)

4.5 Leiri- ja kesätoiminta

Seurakunnassa toteutuu ympäri vuoden lasten ja perheiden leiritoiminta. Lapsille suunnattuja ovat päiväleirit, yli yön kestäviin leireihin voi osallistua vanhemman/vanhempien kanssa. Perheleirien ohjelma on suunnattu sekä perheille (yhteinen ohjelma) että lapsille ja vanhemmille omaa toimintaa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Perheleirit vahvistavat perheyhteyttä, tukevat kristillistä kasvua ja antavat mahdollisuuden virkistykseen. Lasten kesätoiminta tarjoaa kristillistä kasvatusta, iloisia kokemuksia, ryhmässä oloa ja turvallista aikuisen seuraa. Kesätoimintaa tapahtuu myös retkillä, jumalanpalveluselämässä ja muissa kirkkotiloihin liittyvissä toiminnoissa sekä erilaisina kesätempauksina. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

4.6 Lastensuojelutyö seurakunnissa

Suomen lastensuojelulain (25§) mukaan seurakunnan tai muun uskonnollisen yhteisön palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt ovat velvollisia salassapitosäädösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuolosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö voi tehdä tällaisen ilmoituksen häntä mahdollisesti koskevin salassapitosäännösten estämättä. Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, on voimassa, mitä rippiin tai muuhun sielunhoitoon liittyvästä salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään tai määrätään. (Finlex i.a.)

Poikkeuksen tehdä lastensuojeluilmoituksen liittyen rippiin ja sielunhoitoon (10§) mukaan mahdollistavat raiskaus, törkeä raiskaus, törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, murha, tappo, surma, törkeä pahoinpitely, ihmiskauppa, törkeä ihmiskauppa ja panttivangiksi ottaminen. (Finlex i.a.)

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon voimavaroista suurin osa käytetään lapsi- ja nuorisotyöhön, jumalanpalveluselämään ja kirkollisiin toimituksiin sekä diakoniaan ja muuhun palvelutoimintaan. Erilaisten tilaisuuksien kautta kohdataan vuosittain satoja tuhansia lapsia ja nuoria sekä heidän perheitään. Seurakuntien työ on ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä, jonka avulla tuetaan lasta ja hänen perhettään. Esimerkiksi lasten ja nuorten kerho-, harrastus- ja leiritoiminta, vanhemmuuden tukeminen, perheyhteyttä vahvistavat tapahtumat, perheneuvonta, jumalanpalveluselämä sekä aineellinen ja taloudellinen tuki ovat keskeinen osa ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä. Toimintaa ohjaa kristillinen ihmiskäsitys ja lähimmäisenrakkaus. (Kirkkohallitus 2007.)

Uusi lastensuojelulaki tuli voimaan vuoden 2008 alusta. Tämä laki toi myös seurakuntien työntekijöille ja luottamushenkilöille lastensuojelun ilmoitusvelvollisuuden. Seurakunta toimii tärkeässä yhteistyössä kunnan kanssa. Yhteistyö pohjautuu molemminpuoliseen tuntemiseen ja moniammatilliseen verkostumiseen näiden kahden tahon välillä. Jokaisella seurakunnan työntekijällä tulee olla tieto

ja taito toimia lastensuojeluun liittyvissä kysymyksissä. Uuden lastensuojelulain tavoitteena on siirtää lastensuojelutoimenpiteiden painopistettä ennaltaehkäisyyn, varhaiseen tukeen ja avohuoltoon. (Kirkkohallitus 2007.)

4.7 Perhe- ja lapsidiakonia

” Perhe ja perheen näkökulma kuuluu kaikkeen seurakuntatyöhön, mutta varsinkin diakoniatyöhön.” Hyvinkin erilaisten perheiden kohtaaminen on diakonian erityispiirteenä. Perheiden odotukset ja toiveet seurakunnan suuntaan ovat vaihtelevia. Ihmiset haluavat entistä enemmän tukea oman perhe-elämänsä kehittämiseen ja lasten kasvattamiseen. Tukea tarvitaan myös elämään kuuluvissa muutostilanteissa sekä niihin liittyvien kysymysten käsittelyssä. Perheillä on myös tilanteita, joihin kaivataan ulkopuolista tukea elämää häiritsevissä tilanteissa kuten sairaus, onnettomuudet ja kuolema. Perheen tasapaino järkkyy yleensä voimakkaasti joksikin aikaa. (Jääskeläinen 2002, 194.)

Perhediakonia toteutuu erilaisissa perhetyön muodoissa. ” Työn tärkein osuus tapahtuu sillä matkalla, jonka työntekijä kulkee perheen rinnalla.” Perhetyön muotoja on käytössä niin kirkon kuin muualla yhteiskunnassa runsas määrä. Perheitä tukevaa diakoniatointia voidaan toteuttaa esimerkiksi yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa, erilaisissa perhetyön yhteistyöprojekteissa, asukaskahviloissa, erilaisissa vanhempien illoissa, perheretkillä ja -leireillä. Seurakuntien perhetyön tarkoituksena on lisätä perheiden vuorovaikutustaitoja ja ongelmaratkaisukeinoja. Vanhemmat kaipaavat tukea vanhemmuuteen valmistautuessaan ja vanhempina toimiessaan. Erilaiset vanhempainkoulut, pariviestinnän kurssit, aviopari-illat, perheleirit ja vanhempainillat ovat käytettyä työmuotoja monipuolisessa tukemisessa. (Jääskeläinen 2002, 195.)

Kirkon perheneuvontatyötä käsittelevässä tutkimuksessa todetaan, että parisuhteiden tulleen hyvin hoidetuiksi, mutta lasten asema näyttää olevan perheneuvonnassa epäselvä. Diakonia- ja sosiaalityölle onkin haaste pitää lapsi auttamistyön keskiössä. Lapsi tulee nähdä yksilöllisenä persoonana. Lapsidiakoniaa toteutetaan monin tavoin eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Tällaisia toimintoja

ovat esimerkiksi kaakaopyhäkoulut, erityisryhmille perustetut kerhot ja ryhmät, varhaisnuorille tarkoitetut perjantai-iltojen tai vastaavien olotilat. Monet toiminnat ovat alkaneet, kun on havaittu lasten hätä ja pahoinvointi. (Jääskeläinen 2002, 196.)

5 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Koskenniemi Marja ja Lipponen Nina ovat tehneet Diakonia-ammattikorkeakoulussa opinnäytetyön ” Merikehdon perhetyöntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia perhetyöstä.” Opinnäytetyön tavoitteena on ollut tarkastella lastensuojelun perhepaikka Merikehdon perhetyöntekijöiden ajatuksia siitä, miten Merikehdon tiimiä voisi hyödyntää perhetyössä ja pohtia Merikehdon tulevaisuuden haasteita. (Koskenniemi & Lipponen 2003, 2.)

Koskenniemi ja Lipponen toteuttivat tutkimuksensa laadullisena. Ohjeistettu päiväkirja ja teemoitettu yksilö- sekä ryhmähaastattelu toimivat aineiston keräämismuotoina. Tutkimuksen tuloksena tuli ilmi, että perhetyöntekijät kokivat vaikeaksi määrittellä perhetyötä . (Koskenniemi & Lipponen 2003, 2.)

Porin seurakuntayhtymän perhetyön hankkeen toimijoista on tehnyt Elina Lingren vuonna 2007 pro gradu - työn. Tutkimus on tehty Tampereen yliopiston Porin yksikössä ja siinä on tavoitteena ollut selvittää kuinka perhetyön hankkeen toimijat määrittelevät perhetyötä ja millaisia jäsenyksiä perhetyöstä työtä koskevissa puheessa tuotetaan. Aineisto kostuu kolmesta perhetyön hankkeeseen liittyvästä kokouskeskustelusta. Perhetyön tulkinta muodostuu kuvailemalla ja määrittelemällä sitä seurakunnan sisällä eri näkökulmista. Lingrenin mukaan lapsilähtöisyys ja hengellisyys ovat tärkeitä perhetyötä määrittäviä asioita. (Lingren 2007, 2.)

Huttunen on tehnyt Diakonia-ammattikorkeakoulun Porin yksikössä tutkimuksen Porin evankelisluterilaisen seurakuntayhtymässä tehtävästä perhetyöstä. Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella lapsidiakonian toteuttamista sekä tutkia seurakuntien perhetyön kehittämismahdollisuuksia. Lisäksi tavoitteena oli kerätä tietoa perheiden parissa tehtävästä työstä ja selvittää yhteistyötahot. (Huttunen 2007, 2.)

Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla esittäen avoimia kysymyksiä. Vastaajat koostuivat pienestä joukosta Porin seurakuntayhtymä työntekijöistä. Tutkimustuloksena saatiin, että suurin osa kyselyyn vastanneista teki perhetyötä yhdestä kolmeen kertaa viikossa. Yhteistyötä on seurakunnan työntekijöiden

kesken, mutta yhteistyö muiden tahojen kanssa on vähäistä. Seurakunnan tekemä perhetyö on Porin seurakuntayhtymässä kokonaisvaltaista perheiden tukemista ja auttamista. Tutkimus paljastaa, että kehittämisen tarpeita on, vaikka perhetyö onkin monipuolista jo nyt. Esimerkiksi jatkokoulutusta kaivataan lisää. Lisää haasteita luovat perheiden monet ongelmat, jotka ovat lisääntyneet entisestään. Huttusen mukaan perhetyötä tulisi selkeyttää vastaamaan erilaisten perheiden tarpeisiin. (Huttunen 2007, 2.)

Jonna Katajisto on tehnyt myös Porin yksikössä tutkimuksen Kankaanpään perhetyöstä ja sen kehittämismahdollisuuksista. Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisin menetelmin. Tutkimusaineisto kerättiin lähettämällä kyselylomake kuudelle perhetyön ammattilaiselle Kankaanpäässä. Kyselyssä oli pelkästään avoimia kysymyksiä, jotta saatava tieto olisi mahdollisimman tarkkaa. (Katajisto 2009, 2.)

Tutkimuksen tulokseksi tuli, että perhetyö on monipuolista Kankaanpäässä. Seurakunta sekä kunta tarjoavat monipuolisia palveluja perheille. Tärkeinä muotoina nähdään kotikäynnit ja erilaiset vertaistuet. Koko perhe huomioidaan tehtävässä perhetyössä hyvin. Tulevaisuudessa työntekijät haluaisivat lisätä yhteistyön määrää sekä oman työpaikkansa sekä muiden viranomaisten kanssa. Lisäkoulutuksen mahdollisuus nähdään myös tärkeänä tekijänä perhetyön kehittämisessä. (Katajisto 2009, 2.)

6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia Hämeenkyrön rovastikunnan seurakuntien kasvatustyötä tekevien työntekijöiden käsityksiä ja mielipiteitä seurakunnassa tehtävästä perhetyöstä. Tutkimus toteutui sähköpostikyselynä seurakuntien papeille, lastenohjaajille, perhekerho-ohjaajille, kanttoreille, nuorisotyöntekijöille ja diakoniatyöntekijöille.

Perhetyö on erittäin moni-ilmeinen työmuoto tässä ajassa. Perheet ja heidän elämänsä ovat muuttuneet vuosikymmenien kuluessa. Muuttuva yhteiskunta luo uusia paineita ja haasteita perheille. Erilaiset perheet ovat tämän päivän todellisuutta. Moniongelmaisuus näkyy entistä useammassa perheessä. Seurakuntien perhetyötä tekevät kohtaavat työssään hyvinkin monenlaisia perheitä. Autettavia riittää. Riittääkö auttajia samassa suhteessa?

Tutkimuksen tavoitteena on saada kokonaisvaltainen kuva Hämeenkyrön rovastikunnan seurakuntien työntekijöiden käsityksistä tekemästään perhetyöstä. Tavoitteena oli tutkia seurakunnan perhetyötä työntekijöiden näkökulmasta. Tavoitteena oli tehdä opinnäytetyö, joka palvelee tutkijaa ammatillisesti sekä muita seurakunnan perhetyöstä kiinnostuneita. Opinnäytetyö palvelee myös tutkittavia seurakuntia ja auttaa kehittämään entisestään perhetyötä.

Tutkimuksen tärkeimmät tutkimusongelmat ovat:

Mikä käsitys perhetyöstä on seurakuntien työntekijöillä Hämeenkyrön rovastikunnan seurakunnissa?

Miten perhetyötä tulisi kehittää tulevaisuudessa?

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyön aihe, Hämeenkyrön rovastikunnan seurakuntien työntekijöiden käsityksiä perhetyöstä, muotoutui sen jälkeen, kun ensimmäinen aihe ei lähtenyt alkua pidemmälle. Tarkoitukseni oli tehdä kehittämishankkeena Hämeenkyrön seurakunnan perhetyön strategia. Niinpä ohjaajieni, Risto Koivumäen ja Mika Nokelaisen, kanssa keskustellessa aihe laajeni koskemaan koko Hämeenkyrön rovastikunnan seurakuntia. Näin saisin riittävästi opinnäytetyöhöni tutkimusmateriaalia ja yhteistyö laajenisi useampiin seurakuntiin. Aihe muotoutui lopulliseen muotoonsa toukokuussa 2010. Tällaista opinnäytetyötä ei Hämeenkyrön rovastikunnan seurakunnista ole aiemmin tehty.

Opinnäytetyöni palvelee työelämää ja on työelämälähtöinen, koska alkuperäisen aiheen sain Hämeenkyrön seurakunnan diakoniatyöntekijältä. Seurakuntien perhetyön tekeminen on hyvin ajankohtainen aihe. Seurakunnissa perhetyö voi olla osin hahmottomaton työmuoto ja toivottavasti tämän työn avulla siihen saadaan näissä seurakunnissa uutta tietoa perhetyön kehittämiseen. Kasvatustyö on seurakuntien suuria haasteita kristillisen kasvatuksen antamiseksi useille perheille.

Suoritan sosionomi (AMK)- tutkinnon lisäksi diakonin ja lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Tutkimukseni teoria on sovellettavissa kaikkeen perhetyöhön. Kirkollinen näkökulma kulkee kuitenkin läpi opinnäytetyöni.

Tutustuin moniin opinnäytetöihin seurakuntien perhetyöhön liittyen ja sain hyviä lähdeosvinkkejä. Aloitin aktiivisen työskentelyn kesäkuussa 2010. Sähköpostikyselyn tein vasta elo-syyskuussa 2010 kesälomien vuoksi.

Usein tutkimussuunnitelma elää hankkeen mukana. Tämä kehitys liittyy laadulliseen tutkimukseen parhaimmillaan. Tutkimussuunnitelmaa tai jopa tutkimusongelmaa voi joutua tarkistamaan aineistokeruun kuluessa. (Eskola & Suoranta 2000).

7.1 Aineiston keruu

Tutkimuksessani käytin tiedonhankintamenetelmänä avointa kyselylomaketta, jonka lähetin kasvatustyötä tekeville sähköpostitse. Tutkimustapa oli kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on tehdä ei-numeraalista tuotosta. Laadullisen tutkimus pyrkii ensisijaisesti ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä, ei tuottamaan yleistettävissä olevaa tietoa tutkimuskohteesta. Se oli myös tässä tutkimuksessa tavoite. (Eskola & Suoranta 2000, 13,14.)

Avoimissa kysymyksissä esitetään vain kysymys ja jätetään tyhjä tila vastausta varten. Avoimet kysymykset mahdollistavat vastaajien ilmaista ajatuksiaan omin sanoin ja tuovat keskeiset asiat esiin. Myös vastaajien motivaatio ja tietämys aiheesta tulee esiin avoimien kysymysten kautta (Hirsjärvi ym. 2002, 188.)

Tutkimuksessani kysyin, mitä työntekijät käsittävät perhetyöllä. Tutkimus pyrki tuomaan työntekijöiden arvoja ja ajatuksia esiin. Tutkimustulosten johdosta perhetyötä voi kehittää melko suuren joukon vastatessa kyselyyn. Siitä saatava hyöty palvelee seurakuntien tekemää perhetyötä myös laajemmin.

Ylöjärveltä vastauksia tuli eniten eli 12. Toiseksi eniten vastauksia sain Hämeenkyröstä eli kuusi. Nokialta vastasi viisi henkilöä, Ikaalisista kolme ja Jämsästä kolme. Kyselyyn ei osallistunut ollenkaan Pirkkalan seurakunta, vaikka kaksi kertaa asiaa tiedustelin. 12 sähköpostia ei tavoittanut vastaanottajaansa minulle tuntemattomasta syystä. Kolme henkilöä ei vastannut siksi, ettei mielestään tehnyt perhetyötä. Kaiken kaikkiaan melko vähäinen joukko vastasi kyselyyn, kun kysymykset lähetin kaikkiaan 146 henkilölle.

Näkykö tässä vastauksien määrän vähäisyydessä se, että perhetyö on edelleen keskeneräinen ja määrittelemätön työmuoto? Seurakunnissa tarvittaisiin ehkä selvempää rajaamista ja yhteisten linjojen suunnittelua enemmän perhetyön kohdalta.

Eniten vastauksia tuli nuorisotyönohjaajilta ja niukasti kakkoseksi jäivät lastenohjaajat. Seuraavina vastasivat diakoniatyöntekijät ja kirkkoherrat kyselyyn. Tulos yllätti, koska olin odottanut enemmän vastaamista juuri perhekerhojen työntekijöiltä.

Laadullinen tutkimus palveli parhaiten aiheen käsittelyä, koska tutkimuksessa haluttiin selvittää työntekijöiden käsityksiä ja mielipiteitä seurakunnan tekemästä perhetyöstä. Hirsjärven ym. (2002, 155) mukaan laadullisessa tutkimuksessa suositetaan menetelmiä, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät esiin. Laadullinen tutkimus tavoittaa tutkittavan joukon aidosti. Tämän mahdollistavat avoimet kysymykset. Kyselyyn osallistuivat tarkoituksen mukaisesti valitut henkilöt eli perhetyötä tekevät työntekijät seurakunnissa. Tämä on tyypillistä laadulliselle tutkimukselle.

Hirsjärven ym. (2002, 155) määritelmän mukaan ihmisiä käytettiin tiedonkeruun välineinä. Laadullisessa tutkimuksessa on etuna, jos tutkijalla on jonkinlainen kontakti tutkittavaan kohteeseen. Osallistuin Hämeenkyrössä jo alkuvuodesta hengellisen työn kokoukseen esitellessäni alkuperäistä suunnitelmaa seurakunnan työntekijöille. Lisäksi olen käynyt puhelinkeskusteluja esimerkiksi kirkkoherera Erkki Malmbergin, vastaavan lastenohjaaja Johanna Koiviston (toimii nykyisin muualla) ja diakoniatyöntekijä Jaana Viitakoski - Klemolan kanssa. Viitakoski-Klemola oli tuo alkuperäisen aiheen avaaja. Oman seurakunnan työntekijät tunnen myös, koska olen toiminut lastenohjaajan sijaisena.

Tutkimuksen lähtökohtana ei ollut teorian tai hypoteesin testaaminen. Vastauksen suhteen en luonut ennakko-odotuksia, vaan tutkin vastauksia avoimesti. (Hirsjärvi 2002, 155.)

7.2 Aineiston analysointi

Kvalitatiivisen aineiston analyysiin ei ole olemassa selkeitä ohjeita eikä apuvälineitä. Tutkija luo omanlaisen tavan järjestää kerätyn aineiston. (Koskenniemi & Lipponen 2003, 35.) Ennen analysoinnin tekoa aineisto järjestettiin sellaiseen muotoon, että analysoiminen olisi mahdollista.

Kvalitatiivinen aineisto on monimuotoista, jonka vuoksi tutkijoiden tulee järjestää aineisto lopullista analyysia varten. Yhtä ainoata tapaa ei ole olemassa järjestää aineistoa, joten jokaisen tutkijan täytyy kehittää oma järjestelmänsä itse. Tämän

avulla saadaan kyseiseen tutkimukseen parhaiten palveleva analyysitapa. (Koskenniemi & Lipponen 2003, 35.)

Kerätty aineisto analysoitiin sisällönanalyysin menetelmin ja teemoittelua apuna käyttäen. Sisällönanalyysin avulla voidaan analysoida erilaisia dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysin avulla pyritään saamaan kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiivistetysti ja yleisessä muodossa. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 4.)

Induktiivinen päättely on keskeistä tutkittavan aineiston analyysissä. Siinä konkreettisesta aineistosta siirrytään käsitteelliseen kuvaukseen. Apukeinoina ei käytetä teorioita tai teoreettisia käsitteitä. Aineistoa hankittaessa tutkittava ilmiö määriteltiin vapaasti, joten analyysi tehtiin aineistolähtöisesti. Kyselyyn vastaajat saivat itse määrittää, mitä perhetyö sisältää ja tarkoittaa heidän työssään. Aineistolähtöinen analyysiprosessi tehdään aineistoa pelkistämällä, ryhmittelyllä ja astrahointina. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 4.)

Analyysia varten jokainen lomake litteroitiin ja tulostettiin paperille. Aineistoa pelkistettiin eli siitä haluttiin saada selvittää tutkimustehtävän mukaisia kysymyksiä. ”Aineistosta löytyvät vastaukset eli pelkistetyt ilmaukset kirjataan aineiston termein.” Tämän jälkeen oli vastausten ryhmittely. Ryhmittelyllä etsitään pelkistettyjen ilmaisujen erilaisuuksia ja yhtäläisyyksiä Seuraavana tehtävänä oli vastauksien lukeminen useaan kertaan läpi. Aineistoon palaaminen hahmottaa tutkimuksen keskeisten asioiden esiin tuomista. Tulkintaa voidaan käyttää apuna ryhmittelyssä. Kolmas vaihe eli abstrahointi on aineiston yhdistämistä samansisältöisiin luokkiin. Tämä vaiheen kautta saadaan kaikkia luokkia yhdistävä nimike. (Janhonen & Nikkonen 2001.)

Kyselylomakkeessa kysyttiin vain sitä, mitä haluttiinkin tietää. Taustakysymyksiä ei ollut liikaa, kun ne oli jo poistettu kysymyksiä suunniteltaessa. Tutkimusta tehdessä näkyi vastaajien erilainen tyyli vastata samaan kysymykseen hyvinkin erilailla. Kuitenkin vastauksista hahmottui suunnilleen samat työtehtävät eri seurakunnissa. Aineistoa oli kiinnostava tutkia, kun itsekkin oli tehnyt päiväkerhotyötä sekä muutamia perhekerho-sijaisuuksia seurakunnissa.

Analyysin selkeyttämiseksi tutkija pyrki erottamaan aineiston, jossa kerrottiin pelkästään perhetyöstä seurakunnissa. Vastauksista eriteltiin ne kohdat, missä

kerrottiin perhetyön menetelmistä ja tulevaisuudesta. Lyhennetyt vastaukset kirjoitettiin alkuperäisinä ylös. Analyysia haittaavat turhat lauseet poistettiin. Analyysi saatiin tehtyä pieniin osiin pilkkomisen avulla. Jäsensin aineiston alkuperäiset ilmaukset alaluokkaan, yläluokkaan ja pääluokkaan. Tätä kautta sain vastauksen tutkimuskysymyksiini. Sisällönanalyysillä aineistosta saatiin tiivis ja selkeä lopputulos.

8. TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, mitä Hämeenkyrön rovastikunnan seurakuntien työntekijät ajattelevat tekemästään perhetyöstä tällä hetkellä ja miten sitä voisi kehittää. Tutkimustuloksia tutkija käy läpi tutkimuskysymysten avulla.

Seurakuntien työntekijät näkevät ja kokevat perhetyön hyvin kokonaisvaltaisena perheiden hengellisyyttä tukevana toimintana sen eri muodoissa. Työ on sekä ennalta ehkäisevää että korjaavaa. Perheet kohdataan esimerkiksi kodeissa, kouluissa, päiväkodeissa että seurakunnan tiloissa vauvasta vaariin. Perhetyön merkitys on suuri olla erilaisten perheiden rinnalla kulkija ja auttaja. Työntekijän toimenkuva määrittää ketä ja missä kohtaa perheitä ja perheenjäseniä. Käsitteenä perhetyö on useasti määrittelemätön seurakunnissa ja siksi jotkut eivät osaa mieltään, että he tosiasiallisesti tekevät tärkeää perhetyötä. Yhteisten toimintalinjojen etsiminen ja selkeyttäminen auttaisi löytämään puitteet perhetyölle.

8.1 Perhetyö Hämeenkyrön rovastikunnan seurakunnissa tänään

Seurakuntien työntekijät kohtaavat erilaisia perheitä monissa seurakunnan tilaisuuksissa ja tapahtumissa. Vuosien myötä perheet ovat moninaistuneet eli perhe-käsite on laajentunut.

Kohtaan ydin-, yksinhuoltaja-, uusio-, maahanmuuttaja, sijaishoitosekä adoptioperheitä.

Lisääntyvässä määrin perheet ovat joko yksinhuoltajaperheitä tai sitten uusioperheitä, joissa vanhemmat ovat menneet uudelleen naimisiin.

Tavallisia perheitä, mutta myös ongelmanuorten perheitä, joiden taustalla on vaikka mitä.

Jotkut työntekijöistä kohtaavat etenkin lapsityössä nopeasti, vain ohimennen vanhempia, joten perheiden laajempi tuntemus jää hyvin vähin.

Lapsityössä tapahtuvat nopeat kohtaamiset eivät välttämättä kerro paljonkaan perheestä/taustoista ym.

Seurakunnan ja sen järjestämän toiminnan mukaan kohtaamiset voivat olla hyvinkin monipuolisia. Aika paljon toimintaa määrittää seurakunnan koko ja työntekijämäärä. Perhettä ei tule nähdä kohteena, vaan yhteiskunnassa keskeisenä toimijana. Perhe on siis kirkon ja yhteiskunnan tärkein yhteistyökumppani. Perheiden tehtävät ovat edelleenkin tärkeimmät ja keskeiset muodot, joita tulee kirkon ja yhteiskunnan tukea. (Esko 2002, 44.)

8.1.1 Kristillinen kasvatusta

Yhteiskunnan ja kirkon tarjoamat varhaiskasvatustalvet tukevat lapsen kotikasvatusta. Kasvatustumppanuus on olennaisin asia varhaiskasvatustessa. Yhteistyötä tehdään lasten, varhaiskasvatustsen henkilöstön ja vanhempien kanssa vuorovaikutustessa. Kristillinen kasvatusta toteutuu erilaisissa seurakunnan kerhoissa, jotka on suunnattu eri-ikäisille lapsille ja nuorille. Myös aikuisten ja lasten yhteiset kerhot ovat tulleet toimintaan mukaan.

Päiväkerho- ja perhekerhotyössä annamme lapsille kristillistä kasvatusta sekä kasteopetusta, lisäksi monenlaisia sosiaalisia ja käden taitoja.

Isä- lapsi –kerhot

Pyhäkoulutyön perhetyön muodot

Teen työtä ala-asteikäisten parissa.

8.1.2 Vanhemmuuden tukeminen

Lapsen kasvatus ja vanhemmuus on pitkäaikainen tehtävä. Monenlaisia tehtäviä kuuluu vanhemmuuteen. Tästä kaikesta ei välttämättä selviä yksin ilman tukea. Seurakunta haluaa tukea monipuolisesti erilaisia perheitä.

Äiti-viikonloput

Vanhempainillat

Vanhempainvartit

Parisuhdeleirit ja –illat

Saunaillat isille

Keskustelua kasvatukseen liittyvissä asioissa.

Hyvinvoiva perhe koostuu jäsenistä, jotka kaikki voivat hyvin. Lasten hyvinvointi tulee esiin vanhempien hyvinvoinnin kautta ja rinnalla. Perheet ovat nykyään moniongelmaisia. Lapsiperheissä näkyvät yhä useammin esimerkiksi mielenterveysongelmat ja työttömyys. Nämä taas johtavat syrjäytymiseen monista hyvinvointia ylläpitävistä asioista.

Seurakunnan työntekijät osallistuvat myös valvottuihin huoltajatapaamisiin työsään. Avioerot ja lasten tapaamiset liittyvät kiistat ja sopimukset ovat entistä useamman perheen kohdalla arkipäivää. Huostaanottojen määrä on kasvanut viime vuosina.

Tapasin perheitä valvotuissa huoltajatapaamisissa...kohtasin myös sijaisvanhempia ja heidän perheitään...

Kyselyssä ei näitä työntekijöitä tullut esiin kuin yksi, mutta isommissa seurakunnissa tämä työmuoto on todennäköisempi.

8.1.3 Sielunhoito

Seurakunnan työntekijät tärkeänä työmuotona on kuunnella ihmisten huolia ja murheita elämän peruskysymyksistä. Papit ja diakoniatyöntekijät erityisesti kohtaavat työssään paljon henkistä hätää. Sielunhoitoa tarvitaan, kun elämän peruspilarit eivät kannattele. Kuolema, onnettomuudet, itsemurhat ja sairaudet aiheuttavat äkillisiä elämänmuutoksia, joista on usein vaikea selviytyä ilman ulkopuolista apua.

Kriisiytyneet perheet sielunhoidossa ja perheiden tukitoiminnoissa.

Kriisiytyneitä pareja pariterapiassa.

Suruperheitä itsemurhan tehneiden omaisten sekä lapsensa menettäneiden perheiden sururyhmissä.

Masentuneet äidit voimavararyhmissä.

Haluan olla vierellä kulkijana ja vahvistajana vaikeissa elämäntilanteissa, työni on sekä ennalta ehkäisevää että myös korjaavaa.

Hädän ja tuskan kohtaaminen vaatii työntekijältään paljon voimavaroja. Koulutukset antavat uusia näkökulmia ja uutta tietoa kohdata niin monenlaista tuskaa ja ahdinkoa. Työntekijöille tulisi olla mahdollisuus myös työnhajukseen, jossa vaikeita asioita voi jakaa toisten kanssa.

8.1.4 Kirkolliset toimitukset ja tilaisuudet

Kirkon tehtävänä on sanan ja sakramenttien jakaminen seurakuntalaisilleen ja kaikille, jotka haluavat päästä niistä osallisiksi. Jumalanpalvelukseen ja hartauksiin voi osallistua huolimatta kuuluuko kirkkoon vai ei. Perhekirkot ovat tärkeää yhteydenpitoa ja palvelua perheille. Erilaisten teemojen ympärille rakennetaan tilaisuuksia esimerkiksi helistinkirkko. Seurakunnan tehtävänä on kutsua yhteyteen ikään ja sukupuoleen katsomatta.

Kasteessa ja ehtoollisessa yhteys Jumalaan tuodaan lähelle ihmistä. Kasteessa meidät on otettu jäseniksi suureen seurakuntaan. Ehtoollinen tarjotaan jumalanpalveluksissa entistä useammin ja jokainen voi osallistua sitä nauttimaan. Ennen kastetta käydään kaste keskustelut, joidenka avulla selvitetään mitä kasteessa tapahtuu ja mikä on sen merkitys.

...kohtasin perheitä kastejuhlan, konfirmaation, vihkimisen tai hautajaisten ympärillä.

Samantapaisia keskusteluja käydään myös avioliittoon vihittäessä ja hautaan siunattaessa. Seurakunnan työntekijällä on velvollisuus kuunnella ja ottaa toivomuksia huomioon, kun suoritetaan kirkollisia toimituksia.

8.1.5 Taloudellinen auttaminen

Seurakuntien ruoka- ja muut avustukset ovat suureen tarpeeseen työttömyyden ja asunnottomuuden kohdatessa. Yhä useampi suomalaisista on meneillään olevan laman kourissa joutunut lomautetuksi tai vallon työttömäksi. Yhteiskunnan tehtävänä on auttaa taloudellisesti, mutta usein se apu ei riitä seuraavaan avustuspäivään. Diakoniatoimi auttaa useimmiten silloinkin, kun muualta apu on jo loppunut.

Perheitä kohtaan vastaanottotyössä

Diakoniatyössä kohtaan pääasiassa taloudellisesti vaikeuksissa olevia lapsiperheitä.

Taloudellinen auttaminen on seurakunnan diakoniatyöntekijöiden vastuualuetta. Isommat avustukset päätetään esimerkiksi diakoniatoimikunnassa. Seurakunnilla on budjetti, johon on suunniteltu aiempien vuosien pohjalta kuinka paljon tuloon käyttämään kyseisenä vuotena diakoniatyöstä avustuksiin.

8.2 Perhetyö tulevaisuudessa

Useimmat Hämeenkyrön rovastikunnan seurakuntien työntekijöistä ovat sitä mieltä, että aina löytyy kehittämiskohteita seurakuntiansa toiminnasta. Perhetyön lisääminen ja kehittäminen ovat useimpien mielestä keskeisellä sijalla seurakuntien tulevilla toiminnoilla. Useissa seurakunnissa perhekerhoissa on suuret kävijämäärät, mutta Jämijärven pienessä seurakunnassa ei perhekerho-toimintaa ole vielä aloitettu. Onneksi päiväkerho toimii siellä vireästi ja jopa 3-vuotiaille on oma ryhmänsä.

Perhetyön lisääminen, koska nykyään perheet yksinäisiä ja vertaistukea tarvitaan.

Perhetyön määrittelyä, koska perhetyöstä ei vastaa kukaan.

Perheille ehdotetaan perhekahvilatoimintaa, johon olisi mahdollista mennä myös viikonloppuisin. Perheille suunnattua toimintaa voisi tulevaisuudessa keskittää myös enemmän iltaan ja viikonloppuihin, jolloin useimmat perheet viettävät vapaa-aikaa. Perheleirejä ehdotetaan myös järjestettäväksi enemmän. Kotikäyntien määrää tulisi myös lisätä, varsinkin syrjäytyneisiin ja huonosti voiviin perheisiin. Kaivataan myös selvää perhetyön määrittelyä selkeyttämään toimintaa. Toiminnalle ei ole hyväksi, jos siitä ei selvästi vastaa kukaan eikä sitä suunnitella. Tähän työhön kaivataan joissakin seurakunnissa omaa työntekijää, jotta se toteutuisi käytännössä.

...konkreettista apua ja kuunteluapua...

...avoin toiminta on vasta alussa...

Lisäkoulutusmahdollisuuksia kaivataan myös haastavien tilanteiden varalle. Vuoden 2008 alusta voimaan tullut lastensuojelulaki olisi hyvä käsitellä kaikkien työntekijöiden kanssa, koska se on kuitenkin monen arjessa mukana myös vapaa-ajalla. Ilmoitusvelvollisuus ei katoa mihinkään.

Lisäksi kaivataan toiminnan kehittämistä jo olemassa oleviin toimintoihin esimerkiksi jumalanpalveluselämään ja perhekerhojen pitämiseen. Perheiden mielihiteitä täytyisi kuunnella ja huomioida entistä enemmän.

Kuuntelua ja rohkea asenne

Huomioida seurakuntalaisten tarpeet ja toiveet

Isätoiminta

Perheneuvonnallekin olisi tarvetta

Paljon on kohtia, joihin tulisi pystyä vastaamaan kehittämistyön puitteissa. Aivan uusia muotoja kaivataan unohtamatta jo olemassa oleviakaan toimintoja. Useimmat kehittämiskohteista vaatisivat rahaa, mutta jotain saataisiin muutettu uusilla ja tuoreilla suunnitelmilla. Tämä vaatisi istumista yhteisen pöydän viereen ja mietintämyssyjen päähän laittoa. Onko tähän riittävästi aikaa, kun entistä enemmän tulisi saada aikaan pienemmillä budjeteilla? Löytyykö vielä voimavaroja yhteiselle kehittämistyölle? Uupuvatko työntekijät liikaa monien haasteiden työtehtävissä?

9. JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön vastauksia tuli takaisin erikokoisista seurakunnista. Vain yksi seurakunta ei osallistunut kyselyyn. Eniten kyselylomakkeita lähetettiin suurempiin seurakuntiin, mutta vastauksia tuli takaisin melko prosentuaalisesti melko vähän seurakuntien kokoon nähden. Enemmän vastauksia olisin odottanut perhe- ja päiväkerho-ohjaajilta.

Hämeenkyrön rovastikunnan seurakuntien työntekijät kohtaavat perheitä mitä erilaisimmissa tilaisuuksissa ja tilanteissa. Kohtaaminen kohdistuu toisinaan vain osaa perhettä, mutta myös esimerkiksi jumalanpalveluksissa ja erilaisissa perhejuhlissa kohdataan koko perhe ja kenties osa sukuakin. Perheiden parissa tehtävä on siis hyvin olennainen osa seurakuntien toimintaa. Vastauksista käy myös ilmi, että seurakuntien eri alojen työntekijät tekevät yhteistyötä keskenään. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi papit ja kanttorit suunnittelevat ja toteuttavat yhdessä muiden työntekijöiden kanssa perheille suunnattua monipuolista toimintaa.

Muutamissa kyselylomakkeissa mainittiin myös yhteistyö perheneuvolan, neuvolan, sosiaalitoimen, nuorisotoimen, poliisin ja koulun kanssa. Kuitenkin lisää kontakteja eri toimijoiden kesken kaivattiin, sillä verkostoyhteistyö ei toimi vielä riittävän hyvin. Vapaaehtoisjärjestöistä mainittiin esimerkiksi MLL yhteistyökumppanina.

Seurakuntien työntekijät tiesivät myös uuden lastensuojelulain voimaan tuleminen vuoden 2008 alusta, mutta kukaan vastaajista ei ollut joutunut puuttumaan lasten asioihin sen puitteissa. Perheiden erilaiset elämiseen liittyvät vaikeudet nähtiin lisääntyneen viime vuosina.

Erilaiset kriisit perheessä luovat tarvetta toimia perhetyössä vanhemmuuden tukemisessa. Vanhemmuus on saattanut hämärtyä arjen kiireen keskellä. Tämän lisäksi on tarve myös tukea parisuhdetta. Perhetyön keskeisenä tehtävänä myös sosiaalisten suhteiden tukeminen, sillä aina ei osata käsitellä asioita perheen sisällä omin avuin. Perheiden hyvinvoinnin ja vertaistuen kannalta ovat sosiaaliset suhteet tärkeitä. Työntekijät näkivät tärkeänä kannustaa perheitä

myös omatoimisuuteen ja itse auttamaan itseään seurakunnan tarjoaman tuen kautta.

Suurin osa vastaajista ajatteli, että perhetyö on kristillisen kasvatuksen tukemista. Perheiden kristillisyyttä nähdään jonkin verran vähentyneen elämässä. Työntekijät olivat huolissaan siitä, kuinka saada ihmiset tulemaan ja osallistumaan seurakunnan toimintaan. Osallisuus ei tavoita riittävän usein varsinkaan niitä, jotka jo muutenkin ovat syrjäytyneet yhteisistä toiminnoista. Haasteeksi nähtiin tavoittaa myös työikäinen väestö ja nuoriso. Kristillisten arvojen ja perinteen oheneminen koettiin myös huolenaiheeksi. Kristillinen kasvatustoteutus hyvin monessa työmuodossa, kuten päivä- ja perhekerhoissa, pyhäkoulussa, vanhempainiloissa, leireillä ja iltapäiväkerhoissa. Myös retket, juhlat, erilaiset tapahtumat, toimituskeskustelut, koulutustilaisuudet ja vertaistoiminta kuuluvat seurakuntien perhetyöhön.

Muutamien vastaajien mielestä myös lisää työntekijöitä tarvittaisiin seurakuntaan tekemään perhetyötä. Puutteena koettiin myös se, että perhetyöstä ei selvästi vastaa kukaan. Yhteistä linjausta kaivattiin perhetyön osalta selkeyttämään työnkuvaa. Muutamaan kyselyyn ei vastattu siitä syystä, kun he eivät mielestään tehneet perhetyötä.

Kehittämiskohteita seurakunnissa mainittiin esimerkiksi toimintojen sisällön kehitystä. Perhekerhot nousivat tässä kohdassa esiin vastauksista. Perheille suunnatun toiminnan aikataulutukseen nähtiin jonkin verran muutostarvetta. Kohtaamismahdollisuuksia tulisi luoda lisää, kun työssä käyvät ovat vapaalla eli iltaisin ja viikonloppuisin. Tarvetta nähtiin myös mahdollisuudelle tehdä enemmän kotikäyntejä perheisiin. Entistä tarkemmin tulisi kuunnella seurakuntalaisten ajatuksia ja mielipiteitä toiminnasta, jotta kehittämistyö suuntautuisi siihen toimintaan mitä kaivataan seurakunnalta. Muutamat vastaajat olivat tyytyväisiä tämän hetkiseen perhetyöhön omassa seurakunnassa.

Työntekijät näkevät työnsä perheiden parissa haastavana ja tärkeänä työnä. Perheiden moniongelmaisuus luo työntekijöille uusia haasteita olla entistä enemmän kuuntelijana ja auttajana. Seurakuntien perhetyö on keskeinen työmuoto nyt ja tulevaisuudessa.

10. TUTKIMUKSEN PÄTEVYYS, LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuskysymykset liittyvät tutkijaan, aineiston laatuun sekä aineiston analysointiin ja tulosten esittämiseen. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Tutkimuksen kaikki vaiheissa tulee olla tarkkana. ”Aineiston tuottamisen olosuhteet olisi kerrottava selvästi ja totuudenmukaisesti.” Luokittelujen tekeminen on keskeistä laadullisen aineiston analyysissä. Myös tulosten tulkinnassa tulee noudattaa samaa tarkkuutta kuin analysoinnissa. Tulosten tulkinta on selitävää ja pohdintaa. Tulkinnan kautta lukijalle selviää mikä on lopullinen tutkimustulos. (Hirsjärvi ym. 2007, 227.)

Tutkimusaineisto saatiin kerättyä sähköpostin välityksellä. Tämän johdosta ei ole varmuutta, kuinka vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen. Sähköpostikyselyitä lähetettiin 146 ja vastauksia kertyi 29 eli kuitenkin riittävästi.

Tutkimuksen pätevyys eli validius tarkoittaa valitun tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitettukin. Tutkimusmenetelmäksi valittiin avoin kyselylomake. Avointen kysymysten etuna on se, että vastaajat voivat ilmaista itseään omin sanoin. Heille ei ehdoteta vastauksia, vaan he voivat ilmaista oman käsityksensä asioista. Tutkimusmenetelmän avulla saatiin riittävästi aineistoa, josta löytyi hyvin vastauksia tutkimusongelmiin. Vastauksien pituus vaihteli yhdestä lauseesta useisiin virkkeisiin. (Hirsjärvi ym. 1997, 216,217.)

Käytettävän lähdemateriaalin suhteen tutkijan tulee olla kriittinen. Lähteiden tulisi olla mahdollisimman uusia ja ajankohtaisia sekä luotettavia. Internet- lähteiden käyttöä tulee harkita tarkasti, koska monenkirjavaa materiaalia löytyy. Lähteiden tulisi olla aitoja, riippumattomia, alkuperäisiä ja puolueettomia. Suurimmaksi osaksi käytin Suomen evankelisluterilaisen kirkon omia sivuja. (Mäkinen 2006, 128.)

Tutkijan tulee ottaa huomioon eettiset kysymykset. Tutkijan velvollisuus on kunnioittaa ja suojella tutkimukseen osallistuneiden yksityisyyttä. Kerättyä aineistoa saa käyttää vain kerättyyn tarkoitukseen. Aineiston säilyttäminen ja hävittämi-

nen tulee tapahtua siten, etteivät tutkimukseen osallistuneiden henkilötiedot tule ilmi. (Mäkinen 2008, 147.)

Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Lupa tutkimuksen tekemiseen kysyttiin Hämeenkyrön rovastikunnan seurakuntien kirkkoherroilta. Tutkimuksessa käytettyjä tietoja on käytetty luottamuksellisesti. Vastaajien nimiä eikä työpaikkaa ei tule missään kohtaa ilmi, kun tuloksia esitetään.

Tutkimuksen eettisyyttä on myös rehellisyys. Tutkimustulokset tulee esittää sellaisina kuin ne ovat. Niitä ei saa muuttaa suuntaan tai toiseen. Tutkijan tulee suhtautua tutkimukseensa kriittisesti ja arvioida avoimesti omaa työskentelyään.

11 POHDINTA

Tutkimus oli kokonaisuudessaan vaativa ja haasteellinen prosessi. Tutkimuksen tekeminen jäi monien syiden vuoksi hieman liian myöhäiseen vaiheeseen. Elämässä sattuu ja tapahtuu monia asioita, joihin emme voi itse aina vaikuttaa. Opinnäytetyön tekeminen yksin on aika työlästä. Olisin kenties kuitenkin kaivannut rinnalle työparia, jonka kanssa olisi voinut vaihtaa ajatuksia ja jakaa työtehtäviä. Toisaalta yksin tehdessä aikataulutusta on itse päätettävissä.

Olen melko tyytyväinen opinnäytetyöhöni, sillä mielestäni olen toiminut Diakin säännösten mukaisesti sekä eettisyyttä ja luotettavuutta mielessä pitäen. Ajatus tehdä opinnäytetyö perhetyöstä oli alusta asti selvä.

Opinnäytetyön tekeminen laajensi myös omaa tietämystä Hämeenkyrön rovastikunnasta ja niistä seurakunnista, jotka siihen kuuluvat. Yhteistyötä oli mielenkiintoinen tehdä vaikkapa vain sähköpostin kautta. Vastaavaa tutkimusta ei ole ennen tehty, joten oli hyvä, kun ehdotus tuli eräästä seurakunnasta. Toki se hieman laajeni alkuperäisestä suunnitelmasta.

Ajattelin saavani melkoisen joukon tutkimukseen osallistuvia, mutta näin ei käynyt. Sähköpostikyselyyn vastasi vain murto-osa kohdejoukosta. Joukko oli kuitenkin riittävä. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus oli mielestäni sopiva menetelmä opinnäytetyötutkimukselleni. Myös muihin opinnäytetöihin tutustuminen auttoi oman opinnäytetyön tekemisessä.

Tutkimukseni suoritin aika kiireisessä aikataulussa. Opinnäytetyötä tehdessä tulee välillä sokeaksi omalle tekstilleen. Tähänkin olisi ollut hyvä olla pari olemassa, joka olisi avannut silmiä.

Yhä edelleenkin on käsite perhetyö laaja ja määrittelemätön alue. Siitä ei ole selkeää mallia tai teoriaa. Varsinkin aineiston analysointia ja tutkimustulosten tekoa olisi helpottanut, jos olisi ollut teoreettisesti selkeä määrittely perhetyöstä.

Tämän tutkimuksen jälkeen voisi tehdä tutkimuksen siitä, mitä ajatuksia on vanhemmilla, jotka osallistuvat perhekerhoihin ja muihin seurakunnan toimintoihin. Itsehän jo tein keväällä kyselyn päivä- ja perhekerhoihin osallistuneille perheille

alkuperäisen opinnäytetyön johdosta Hämeenkyrön seurakunnassa. Kyselyn voisi laajentaa koskemaan koko rovastikuntaa niin kuin tämän opinnäytetyö laajeni. Sitä kautta seurakunnat saisivat tärkeää tietoa toimintansa kehityksen tueksi.

Perhetyön tärkeys tulisi nähdä seurakunnissa entistä laajemmin ja siihen tulisi löytyä aikaa ja rahaa, koska perheet ovat usein moniongelmaisia. Perheen asema ja luonne on muuttunut vuosien saatossa. Perhe saattaa muotoutua uudelleen monia kertoja ihmiselämän aikana.

Kirkon tulee tukea vanhempien kasvatustehtävää monin tavoin. Ovien tulee olla avoimet kaikille ihmisille ja kynnyks riittävän matala. Ennalta ehkäisevän työn osuus tulisi nähdä entistä tärkeämpänä. Korjaavaa työtä tulisi olla vähemmän. Ongelmia ei saisi päästää liian suuriksi, vaan tarttua toimeen jo aikaisemmassa vaiheessa. Luultavasti kasvavat luvut huostaanotoissa saataisiin muuttumaan pienempään suuntaan. Päättäjien joukkoon pitää valita ihmisiä, joilla on ymmärrystä lapsiperheiden ongelmien laadusta ja määrästä. Nyt on tekojen aika, ei vain kauniiden ajatusten. Määrärahat tulee suunnata sinne, missä hätä on suurin.

Opinnäytetyöni seurakuntien tekemästä perhetyöstä päätän ajatukseen, joka kuvaa mielestäni hyvin perhetyön arvoja.

” Kristillinen ihmiskäsitys on kirkon perhetyössä usein vastavoimana sille, miten ihmistä ajassamme kohdellaan.” (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009.)

LÄHTEET

- Esko, M. 2002. Perhe suomalaisessa yhteiskunnassa. Koti – kasvun paikka. Kirkon kasvatustoiminnan painopiste vuosiksi 2003-2005. Kirkon kasvatusta- ja nuorisotyön julkaisu. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Helsinki: Vastapaino.
- Heino, Tarja, Berg, Kristiina & Hurtig, Johanna 2000. Perhetyön oli ja hämmennys. Lastensuojelun perhemuotoja – erittelyä ja jäsenyyksiä. 14/2000. Helsinki: Stakesin monistamo.
- Helminen, Jari (toim.)2006. Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Helosvuori, Ritva, Koskenvesa, Esko, Niemelä, Pauli & Veikkola, Juhani.2002. Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes Pirkko & Sajavaara Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Huttunen, Jouko 2008. Perheopintojen luennot. Jyväskylän yliopisto.
- Huttunen, Reija 2007. Mukana tukemassa ihmisten arkipäivää: Kartoitus Porin evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän perhetyöstä. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Porin toimipaikka.
- Hämeenkyrön seurakunta i.a. www.hameenkyronseurakunta.fi
Viitattu 2.6.2010.

Ikaalisten seurakunta i.a. www.ikaalistenseurakunta.fi Viitattu 2.6.2010.

Janhonen, Sirpa & Nikkonen, Merja (toim.) 2001. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY.

Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio ja visio sekä strategia 2010. Kirkkohallitus: Kasvatus ja nuorisotyö.

Jämijärven seurakunta i.a. www.jamijarvenseurakunta.fi Viitattu 2.6.2010.

Järvinen, Merja, Laine, Anne & Hellman-Suominen, Kirsti 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Jääskeläinen, Ilkka 2002. Diakoniatoiminnan muodot. Teoksessa Helosvuori, Riitta, Koskenvesa, Esko, Niemelä, Pauli & Veikkola, Juhani. Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Katajisto, Jonna 2009. ” Ei tätä maailmaa tuulis ja pilvis asuta” Tutkimus Kankaanpään perhetyöstä. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Porin toimipaikka.

Kirkkohallitus 2007. Kirkko ja lastensuojelutyö. Viitattu 15.6.2010.

<http://www.evl.fi/KirkkojaLastensuojelutyö.pdf>.

Kirkkojärjestys 4:3. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 4.10.2010

http://www.sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/01SFILEdiakoniatyön_mallisaanto.rtf.

Kirkkolaki 1054/1993.2§. Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 4.10.10.

<http://www.sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&did>.

Kyngäs, Helvi & Vanhanen-Nuutinen, Liisa 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: sisällönanalyysi. Teoksessa Janho-

nen, Sirpa & Nikkonen, Merja (toim.). Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki. WSOY.

Lastensuojelulaki 2007/417. 10§ ja 25§. Viitattu 2.6.2010.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lasten syrjäytyminen 2006. Seurantatutkimus. Suomen evankelis-luterilaisen kirkko, kirkkohallitus. Viitattu 22.7.2010.

http://www.evl.fi/kkh/lastensyrjaytyminen/lasten_syrjaytyminen_2008.pdf.

Lingren, Elina 2007. Perhetyön merkitystä etsimässä.

Tutkimus Porin seurakuntayhtymän perhetyön kehittämishankkeesta . Pro-gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto. Porin toimipaikka. Viitattu 5.6.2010.

<http://tutkielmat.uta.fi/tutkielma.php?id=17422>

Läsnäolon kirkko. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon missio, visio ja strategia 2010. Kirkon keskusrahaston rahoittaman toiminnan painopisteet.

Suomen ev. lut. kirkon keskushallinto. Sarja C 2002:5.

Viitattu 21.7.2010.

http://www.evl.fi/7avain/lasnaolon_kirkko.pdf

Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö 2008. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015. Viitattu 22.7.2010.

http://www.evl.fi/seurakuntarakenne/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf.

Minäkö perhetyön tekijä? .Suuntaviivoja perhelähtöiseen työtteen vah-

vistamiseen seurakunnissa. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10.

Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Niemelä, Pauli 2002. Diakonia ja ihmiskäsitys. Teoksessa Helosvuori, Riitta Koskenvesa, Esko, Niemelä, Pauli & Veikkola, Juhani. Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Nokian seurakunta i.a. www.nokianseurakunta.fi. Viitattu 2.6.2010.

Onnismaa, Jussi, Pasanen, Heikki & Spangar, Timo (toim.) 2000. Ohjaus ammattina ja tieteenalana. Ohjauksen toimintakentät. Jyväskylä: PS- kustannus.

Paarma, Jukka. 2005. Huomisen kirkko kasvaa lapsi- ja perhetyössä. Puhe valtakunnallisilla lapsityönohjaajien neuvottelupäivillä. Jyväskylä. Viitattu 18.10.2010.

Pirkkalan seurakunta i.a. www.pirkkalanseurakunta.fi. Viitattu 2.6.2010.

<http://www.evl.fi/arkkipiispa/huomisenkirkko28042005.htm>

Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksessa vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.

Suomen evankelisluterilainen kirkko 2008. Lapsi on osallinen – Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämiskirja. Kirkon kasvatus ja nuorisotyö/ Kirkkohallitus.

Suomen evankelisluterilainen kirkko. Varhaiskasvatus. Viitattu 3.7.2010.

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid-Content28953E&kolmosnavinf>

Varhaiskasvatus – suunnitelman perusteet 2005. Stakes. Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Oy.

Ylöjärven seurakunta i.a. www.ylojarvenseurakunta.fi. Viitattu 13.6.2010.

LIITTEET

Liite 1: Tutkimuskysymykset

Kysymykset

1. Mitä työtä teet seurakunnassa?
2. Kuinka kauan olet työskennellyt seurakunnassa?
3. Minkälaisia perheitä kohtaat työssäsi?
4. Miten koet tekeväsi perhetyötä?
5. Pitäisikö perhetyöhön käyttää enemmän aikaa ja rahaa seurakunnassasi?
6. Mitkä ovat suurimmat haasteet perhetyössä?
7. Oletko tutustunut uuteen lastensuojelulakiin (1.1.2008) ?
8. Pitäisikö perhetyön kehittyä seurakunnassasi? Jos, mitä muutoksia nykyiseen?